ĢENERĀLADVOKĀTES KRISTĪNES ŠTIKSAS-HAKLAS [*CHRISTINE STIX-HACKL*] SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 15. martā [1]

I — Ievada piezīmes

1. Šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu runa ir par līgumslēdzējas iestādes lēmumu pārbaudi saistībā ar publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, proti, par tāda atbilstoši Beļģijas tiesībām izveidota konsorcija dalībnieku tiesībām individuāli celt prasību, kas saskaņā ar Kopienu tiesību aktiem, kuri reglamentē publiskos iepirkumus, ir uzskatāms par būvuzņēmēju grupu (vai "uzņēmēju grupu" saskaņā ar terminoloģiju, kas ir izmantota jaunajās direktīvās par publiskajiem iepirkumiem [2]).

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

2. 1. pants Padomes 1989. gada 21. decembra direktīvā 89/665/EEK par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas [pārskatīšanas] procedūru piemērošanu, piešķirot [tiesības noslēgt] piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām [publiskos piegādes un būvdarbu līgumus] [3] (turpmāk tekstā — "Direktīva"), nosaka:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka attiecībā uz [publiskā iepirkuma] līguma [slēgšanas tiesību] piešķiršanas procedūrām, uz ko attiecas Direktīvas 71/305/EEK, 77/62/EEK un 92/50/EEK, līgumslēdzēju iestāžu lēmumus var efektīvi un, jo īpaši, iespējami ātri izskatīt [pārskatīt] saskaņā ar nākamajos pantos un, jo īpaši, 2. panta 7. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, pamatojoties uz to, ka šādos lēmumos

1 — Tiesvedības valoda — vācu.

2 — 4. panta 2. punkts Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta direktīvā 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu [publisko būvdarbu līgumu], piegādes valsts līgumu [publisko piegādes līgumu] un pakalpojumu valsts līgumu [publisko pakalpojumu līgumu] slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV L 134, 114. lpp.), un 11. panta 2. punkts Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta direktīvā 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma [līgumu slēgšanas tiesību] procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarē (OV L 134, 1. lpp.).

3 — OV L 395, 33. lpp., ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 1992. gada 18. jūnija direktīvu 92/50/EEK par to, kā koordinēt pakalpojumu valsts [publisko pakalpojumu] līgumu [slēgšanas tiesību] piešķiršanas procedūras (OV L 209, 1. lpp.).

ir pārkāpti Kopienas tiesību akti valsts pasūtījuma [publiskā iepirkuma] jomā vai valstu noteikumi, kas īsteno šos tiesību aktus.

[..]

3. Dalībvalstis nodrošina to, lai saskaņā ar sīki izstrādātiem noteikumiem, ko dalībvalstis var pieņemt, izskatīšanas [pārskatīšanas] procedūras būtu pieejamas vismaz katrai tādai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt tiesības noslēgt konkrētu piegādes vai uzņēmuma līgumu valsts vajadzībām [konkrētu publisko piegādes vai būvdarbu līgumu] un kurai ir nodarīts kaitējums vai ir iespējams, ka tiks nodarīts kaitējums varbūtēja pārkāpuma dēļ. Konkrēti, dalībvalstis var prasīt, ka personai, kas cenšas panākt izskatīšanu, iepriekš jāpaziņo līgumslēdzējai iestādei par varbūtējo pārkāpumu un par savu nodomu censties panākt izskatīšanu."

3. Direktīvas 89/665 2. panta 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis nodrošina to, lai tiesību aktos, kas pieņemti sakarā ar 1. pantā noteikto izskatīšanas [pārskatīšanas] procedūru, būtu paredzēts pilnvarojums:

[..]

b) atcelt nelikumīgi pieņemtus lēmumus vai nodrošināt to atcelšanu, ieskaitot diskriminējošu tehnisku, ekonomisku vai finanšu norādījumu atcelšanu uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu, [iepirkuma] līguma dokumentos vai jebkurā citā dokumentā, kas attiecas uz [iepirkuma] līguma [slēgšanas tiesību] piešķiršanas procedūru;

[..]."

4. Padomes 1993. gada 14. jūnija direktīvas 93/37/EEK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu [publiskā būvdarbu līguma slēgšanas tiesību] piešķiršanas procedūras, 21. pantā [4] ir noteikts:

"Piedāvājumus var iesniegt būvuzņēmēju grupas. Lai iesniegtu piedāvājumus, šīm grupām nav jābūt īpašā juridiskā formā; izvēlētajai grupai, ja tai ir piešķirtas [tiesības noslēgt iepirkuma] līgumu, tomēr var to prasīt."

4 — OV L 199, 154. lpp., vēlāk izdarītas izmaiņas.

B — *Valsts tiesības*

5. Attiecīgi ir piemērojams 1973. gada 12. janvāra saskaņoto likumu par *Conseil d'État* [Valsts Padomi] 19. panta 1. daļa, kas cita starpā reglamentē tiesības celt prasību atcelt tiesību aktu.

6. Sabiedrību tiesību kodeksa 53. pants reglamentē būtiskus konsorciju attiecību aspektus ar trešām personām.

7. Sabiedrību tiesību kodeksa 522. panta 2. punkts noteic, ka "akciju sabiedrību" tiesā pārstāv Valde. Turklāt minētais pants paredz, ka Statūtos vienam vai vairākiem Valdes locekļiem var piešķirt pārstāvības tiesības.

III — Fakti, pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

8. 1997. gada 30. septembrī *Office communautaire et régional de la formation professionnelle et de l'emploi* [Kopienas un reģionālais profesionālās izglītības un nodarbinātības birojs] (turpmāk tekstā — "*FOREM*") *Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī* lika publicēt paziņojumu par paredzamo publisko iepirkumu, kurā iepirkuma priekšmets bija aprakstīts šādi: "būves projektēšana, būvniecība un finansēšana apmēram 6500 m^2 (neto) lielā zemes platībā *Office régional de l'emploi* [Reģionālā nodarbinātības biroja] (Lježas reģionālās direkcijas) administratīvo dienestu vajadzībām", turklāt tika norādīts, ka ir iespējamas dažādas alternatīvas. Pēc tam tika publicēti četri paziņojumi par labojumiem.

9. 1998. gada 20. februārī tika atvērts konkurss. Tika iesniegti pieci piedāvājumi, tostarp būvuzņēmēju grupas (konsorcija) *Espace Trianon-Sofibail* un *CIDP-BPC* piedāvājums. Būvuzņēmēju grupā *Espace Trianon-Sofibail* ietilpst uzņēmumi *Espace Trianon SA* (turpmāk tekstā — "*Espace*") un *Société Wallone de Location-Financement SA* (turpmāk tekstā — "*Sofibail*").

10. 1998. gada 22. decembrī *FOREM* Padome iepirkuma par būves projektēšanu, būvniecību un finansēšanu apmēram 6500 m^2 lielā virszemes platībā *FOREM* Lježas reģionālās direkcijas administratīvo dienestu vajadzībām slēgšanas tiesības piešķīra konsorcijam *CIDP-BPC*.

11. 1999. gada 8. janvārī *FOREM* Padome "apstiprināja 1998. gada 22. decembra sēdē pieņemto motivēto lēmumu".

12. 1999. gada 25. janvārī lēmums par iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu tika paziņots *Espace* un *Sofibail*.

13. 1999. gada 19. februārī *Espace* un *Sofibail* iesniedza *Conseil d'État* prasību atcelt lēmumu par iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

14. 1999. gada 8. martā *Espace* un *Sofibail* iesniedza *Conseil d'État* prasību atcelt 1998. gada 8. janvāra apstiprinājumu.

15. Pārbaudot prasību pieņemamību, *Conseil d'État* secināja, ka lēmumi celt prasību tiesā *Espace* vārdā ir prettiesiski, jo tos nepieņēma Valde, kā tas ir prasīts tās Statūtos. Savukārt *Sofibail* lēmumi ir pieņemti saskaņā ar atbilstīgajām normām.

16. Ņemot vērā, ka piedāvājums tika iesniegts būvuzņēmēju grupas *Espace-Sofibail* vārdā un ka viena tā locekļa lēmums bija prettiesisks, *Conseil d'État* nolēma noskaidrot, kā tas ietekmē prasību pieņemamību.

17. Ar 2004. gada 25. februāra spriedumu *Conseil d'État* nolēma Tiesai uzdot šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai saskaņā ar 1. pantu Padomes 1989. gada 21. decembra direktīvā 89/665/EEK par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas [pārskatīšanas] procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām [piegādes un būvdarbu publiskos iepirkumus], ir aizliegts pieņemt tādus valsts tiesību aktu noteikumus kā 1973. gada 12. janvārī saskaņoto likumu par *Conseil d'État* 19. panta 1. daļa, kas interpretēta tā, ka nosaka pienākumu tāda konsorcija dalībniekiem, kuram nav juridiskas personas statusa un kurš piedalījies publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, bet kuram tiesības noslēgt minēto iepirkuma līgumu nav piešķirtas, rīkoties kopīgi kā tā dalībniekiem vai pašiem savā vārdā, lai apstrīdētu lēmumu par tiesību noslēgt minēto iepirkuma līgumu piešķiršanu?

2) Vai atbilde uz uzdoto jautājumu būtu citādāka gadījumā, ja konsorcija dalībnieki būtu rīkojušies kopīgi, bet viena no tā dalībniekiem iesniegtā prasība nebūtu pieņemama?

3) Vai 1. pants Padomes 1989. gada 21. decembra direktīvā 89/665/EEK par to

normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas [pārskatīšanas] procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām [publiskos piegādes un būvdarbu līgumus], aizliedz pieņemt tādas valsts tiesību normas kā 1973. gada 12. janvārī saskaņoto likumu par *Conseil d'État* 19. panta 1. daļa, kas interpretēta tā, ka aizliedz šāda konsorcija dalībniekam individuāli, vai nu kā tā dalībniekam, vai arī pašam savā vārdā, apstrīdēt lēmumu par tiesību noslēgt iepirkuma līgumu piešķiršanu?"

IV — Vērtējums

A — *Vispārējas piezīmes*

18. Visu trīs prejudiciālo jautājumu mērķis būtībā ir noskaidrot, kādas ir Kopienu tiesiskā regulējuma prasības attiecībā uz tādu prasību pieņemamību, ko cēlušas būvuzņēmēju grupas, šajā gadījumā saskaņā ar Beļģijas tiesībām izveidota konsorcija, dalībnieki.

19. Attiecībā uz prejudiciālo jautājumu saturu ir jāatgādina, ka par valsts tiesību atbilstību Kopienu tiesībām nevar iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar EKL 234. pantu. Līdz ar to ir jāuzskata, ka šajā lietā izskatāmie prejudiciālie jautājumi attiecas uz Kopienu tiesību interpretāciju.

20. Pirmais un trešais prejudiciālais jautājums ir saistīts ar būtisku principu, kas ir saistīts ar būvuzņēmēju grupas dalībnieku tiesībām individuāli celt prasību, turpretim otrs jautājums attiecas uz konkrētu faktisko situāciju, proti, uz situāciju, kad visi būvuzņēmēju grupas dalībnieki prasību ir cēluši kopīgi, bet prasība, ko ir cēlis viens no tās dalībniekiem, ir nepieņemama.

21. Šajā sakarā minētās juridiska rakstura problēmas ir jānošķir no jautājuma, kas netiek aplūkots šajā tiesvedībā, proti, vai Kopienu tiesības noteic, ka būvuzņēmēju grupai ir jāatzīst tiesības celt prasību, izmantojot direktīvā paredzēto pārskatīšanas procedūru, un kādos apstākļos tas ir jādara.

22. Arī citā aspektā attiecīgajam vērtējumam procesuālu iemeslu dēļ jāpamatojas vienīgi uz iesniegtā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu īpatnībām.

23. Tādējādi pamata prāva, proti, valstī notiekošā tiesvedība attiecas uz līgumslēdzējas iestādes lēmumu piešķirt tiesības noslēgt iepirkuma līgumu, tātad par iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā sniegtās atbildes tomēr nevar tā vienkārši attiecināt uz prasībām, kas celtas pret citiem līgumslēdzējas iestādes lēmumiem, kā, piemēram, lēmumu neizvēlēties dalībniekus kā piedāvājuma iesniedzējus, proti, neaicināt tos iesniegt piedāvājumu vai lēmumu izslēgt piedāvājumus. Turklāt ir jāuzsver arī tas, ka pamata prāvā runa ir par lēmuma atcelšanu.

24. Līdz ar to atbildes uz uzdotajiem jautājumiem ir jāsniedz tikai tiktāl, ciktāl tās attiecas uz pamata prāvā aplūkojamo situāciju. Protams, pastāv iespēja, ka saistībā ar vienkāršu tiesību pārkāpuma konstatēšanu un zaudējumu atlīdzības nodrošināšanu Kopienu tiesībās ir noteikti arī citi pienākumi.

25. Turklāt būvuzņēmēju grupa, par ko ir runa pamata prāvā, tika izveidota, noslēdzot līgumu, un, vismaz spriežot pēc lietas materiāliem, tai saskaņā ar valsts tiesībām nav juridiskas personas statusa.

26. Šajā sakarā tomēr ir jāvērš uzmanība uz to, ka gan iepriekšējās, gan arī jaunās direktīvas par publiskajiem iepirkumiem tieši paredz, ka piedāvājumus iesniedz "būvuzņēmēju grupas" vai "uzņēmēju grupas". Līdz ar to Kopienu tiesības šādiem pretendentiem un piedāvājumu iesniedzējiem piešķir konkrētas tiesības, it īpaši tiesības piedalīties publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā. No šīm Kopienu tiesību nostādnēm izriet, ka būvuzņēmēju grupām ir daļēja tiesībspēja.

27. Šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā vēl ir jāizskata vienīgi jautājums par vienbalsīguma noteikumu vai, respektīvi, par to, ka būvuzņēmēju grupas dalībniekiem nav tiesību individuāli celt prasību; bet nav jāizskata jautājums par to, vai citas pastāvošās un skaidrās dalībvalstu tiesību normas par būvuzņēmēju grupas dalībnieku tiesībām iesniegt prasību ir pretrunā ar Kopienu tiesībām.

28. Visbeidzot, ir jānorāda, ka tad, ja Kopienu tiesības dalībvalstīm nosaka pienākumu atzīt, ka tiesības celt prasību ir pašai būvuzņēmēju grupai, efektīvas tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai vairs nav nepieciešams, lai arī tās dalībniekiem būtu tiesības celt prasību. Šādā gadījumā attiecīgā juridiskā problēma ir saistīta ar jautājumu par to, kurš var celt prasību tās būvuzņēmēju grupas vārdā, kam ir tiesības celt prasību tiesā.

B — *Par pirmo un trešo prejudiciālo jautājumu*

29. Gan pirmais, gan trešais prejudiciālais jautājums izriet no pamata prāvā piemērojamās valsts tiesību normas, kurā ir noteikts, ka konsorcija dalībniekiem prasība tiesā ir jāceļ nevis individuāli, bet tikai visiem kopīgi, lai apstrīdētu līgumslēdzējas iestādes lēmumu par iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Tādējādi uz pirmo un trešo prejudiciālo jautājumu ir iespējams sniegt kopīgu atbildi.

1) Atskaites punkts: "intereses" Direktīvas nozīmē

30. Atskaites punkts ir Direktīvas 1. panta 3. punktā paredzētie nosacījumi, kas ir izvirzīti tiesībām celt prasību. Saskaņā ar šo normu dalībvalstis nodrošina, lai saskaņā ar sīki izstrādātiem noteikumiem, ko dalībvalstis var pieņemt, pārskatīšanas procedūras būtu pieejamas vismaz katrai tādai personai, kura ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt tiesības noslēgt konkrētu piegādes vai uzņēmuma līgumu valsts vajadzībām [izpildīt konkrētu publisko piegādes vai būvdarbu iepirkumu] un kurai ir nodarīts kaitējums vai ir iespējams, ka tiks nodarīts kaitējums varbūtēja pārkāpuma dēļ.

31. To, ka saskaņā ar Kopienu tiesībām ir svarīgi zināt, vai šie nosacījumi ir izpildīti, Tiesa vienmēr ir uzsvērusi savā judikatūrā par tiesībām celt prasību [5].

32. Vērtīgus norādījumus šai prejudiciālā nolēmuma tiesvedībai, kurā ir runa par būvuzņēmēju grupu, atrodam spriedumā lietā *Makedoniko Metro* un *Michaniki*. Minētajā spriedumā Tiesa norāda, ka "saskaņā ar Direktīvas 1. panta 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem "ir jānoskaidro, vai būvuzņēmēju grupai [..] ir jābūt [..] iespējai izmantot Direktīvā 89/665 paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus" [6].

33. Tiesa uzskata, ka ir svarīgi zināt, vai būvuzņēmēju grupa ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt tiesības noslēgt iepirkuma līgumu, par kuru ir runa pamata prāvā, un vai līgumslēdzējas iestādes pieņemtā lēmuma rezultātā tai ir nodarīts kaitējums vai ir iespējams, ka tas tiks nodarīts Direktīvas 89/665 1. panta 3. punkta nozīmē [7].

34. Iepriekš izklāstīto var attiecināt uz jautājumu, kas rodas šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, kurā runa nav par pašas

5 — 2003. gada 23. janvāra spriedums lietā C-57/01 *Makedoniko Metro* un *Michaniki* (*Recueil*, I-1091. lpp., 65. punkts; turpmāk tekstā — "spriedums lietā *Makedoniko Metro*") un 2004. gada 12. februāra spriedums lietā C-230/02 *Grossmann Air Service* (*Recueil*, I-1829. lpp., 25. punkts).

6 — Iepriekš 5. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Makedoniko Metro*, 66. punkts.

7 — Turpat, 72. punkts.

būvuzņēmēju grupas, bet gan par tās dalībnieku tiesībām celt prasību.

35. Līdz ar to saskaņā ar Direktīvu tiesības celt prasību ir jāatzīst tām personām, kas ir ieinteresētas iegūt tiesības noslēgt iepirkuma līgumu, kam ir jākļūst par pārskatīšanas procedūras priekšmetu. Attiecībā uz tiesībām celt prasību un ar to saistīto nepieciešamo ieinteresētību ir jāpiebilst, ka nepietiek ar jebkādu interesi, lai prasība būtu pieņemama.

36. Iepriekš minētais katrā ziņā ir attiecināms arī uz būvuzņēmēju grupām. Šī skaidrojošā norāde ir nepieciešama tāpēc, ka būvuzņēmēju grupas un tās dalībnieku, kā arī tās dalībnieku savstarpējās intereses var atšķirties, ko ir norādījusi arī Komisija.

37. Būvuzņēmēju grupas dalībnieki, protams, ir ieinteresēti būvuzņēmēju grupas, kurā tie ietilpst, ekonomiskajā uzplaukumā. Tomēr katrs būvuzņēmēju grupas dalībnieks ir ieinteresēts vienīgi tajā, lai *būvuzņēmēju grupai*, nevis *dalībniekam pašam* tiktu piešķirts iepirkums.

38. Tas, vai pastāv ieinteresētība Direktīvas 1. panta 3. punkta *nozīmē*, ir jāizvērtē, ņemot vērā būvuzņēmēju grupas attiecīgās darbības, uz kurām attiecas tiesību akti publiskā iepirkuma jomā.

39. Pretēji tam, ko apgalvo Komisija, dalībvalstīm principā ir pienākums tiesības celt prasību atzīt vienīgi tiem būvuzņēmējiem, kas ir piedalījušies publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā [8].

40. Šai normai ir arī izņēmumi, taču tie ir spēkā tikai konkrēti noteiktos gadījumos: tādējādi dalību iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā nevar izvirzīt kā priekšnosacījumu, ja līgumslēdzēja iestāde nav organizējusi formālo iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru [9]. Arī tādam uzņēmumam, kas nav piedalījies procedūrā vienīgi tāpēc, ka, ņemot vērā izsludinātos konkursa noteikumus, piedalīšanās šķitusi bezcerīga [10], ir iespēja izmantot Direktīvā paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus.

41. Saskaņā ar Tiesas judikatūru no nosacījuma par dalību iepirkuma līguma slēgšanas

8 — Iepriekš 5. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Grossman Air Service*, 27. punkts.

9 — 2005. gada 11. janvāra spriedums lietā C-26/03 *Stadt Halle* un *RPL Lochau* (Krājums, I-1. lpp., 34., 41. un turpmākie punkti).

10 — Iepriekš 5. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Grossman Air Service*, 28. un turpmākie punkti.

tiesību piešķiršanas procedūrā var atkāpties tikai tajos gadījumos, kad dalība nebija iespējama vai vismaz bija bez izredzēm uz veiksmīgu iznākumu. Izšķirošā tātad ir neiespējamība sekmīgi piedalīties iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, kam par iemeslu bijusi līgumslēdzējas iestādes rīcība. No *neiespējamības* tomēr ir jānošķir gadījumi, kad uzņēmums nemaz *nevēlas* piedalīties iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā. Tas ir attiecināms arī uz atsevišķiem būvuzņēmēju grupas dalībniekiem, kas *nevēlas* individuāli piedalīties iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā.

42. Attiecībā uz tiem uzņēmumiem, kas ir apvienojušies vienā būvuzņēmēju grupā, jo individuāli tiem nav iespējams sekmīgi piedalīties konkursā, ir jāuzsver, ka šis "nespējas" iemesls nav saistīts ar līgumslēdzējas iestādes rīcību.

43. Pamata prāvas faktiskie apstākļi tātad atšķiras no tiem gadījumiem, kad uzņēmumiem nav bijusi iespēja piedalīties iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā un kad no tiem nevar prasīt dalību tajā: uzņēmums ir piedalījies iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā un pat ir iesniedzis piedāvājumu. Faktam, ka to ir izdarījusi būvuzņēmēju grupa, nevis atsevišķi tās dalībnieki, nav nozīmes, jo minētie dalībnieki pārskatīšanas procedūrā piedalās nevis kā uzņēmumi, kuriem ar piedāvājuma iesniedzēju, proti, būvuzņēmēju grupu nav nekāda sakara, bet gan kā tās dalībnieki. Tā kā uzņēmumi, rīkojoties individuāli, tomēr atsaucas uz to, ka ir būvuzņēmēju grupas dalībnieki, ir jābūt iespējai tiem likt atbildēt par minētās grupas rīcību.

2) Materiālo tiesību ietekme uz tiesībām celt prasību

44. Procesuālās tiesības celt prasību tātad izriet no faktiskas dalības iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, piemēram, kā pretendentam vai, kā tas ir pamata prāvā, kā piedāvājuma iesniedzējam.

45. Līdzīga situācija ir konstatējama arī spriedumā lietā *Makedoniko Metro*, saskaņā ar kuru būvuzņēmēju grupai ir jābūt iespējai izmantot Direktīvā 89/665 paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus, ja ar līgumslēdzējas iestādes lēmumu ir pārkāptas tiesības, kas saskaņā ar Kopienu tiesībām šai grupai ir piešķirtas publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā [11].

11 — Iepriekš 5. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Grossman Air Service*, 73. punkts.

46. No Kopienu tiesībām izriet, ka tiesības celt prasību ir jāatzīst tām personām, uz kurām ir attiecināmas arī materiālās tiesību normas. Būvuzņēmēju grupu gadījumā tiesības, kas izriet no direktīvām, kas paredz materiālās tiesību normas par publiskajiem iepirkumiem, ir attiecināmas uz pašām minētajām grupām. Tieši būvuzņēmēju grupa ir tā, kas piedalās iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā un kas šādā statusā nodibina attiecības ar trešām personām. Tāpat arī tikai šī grupa var būt adresāte iespējamam lēmumam par iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

47. Apstāklim, ka saskaņā ar valsts tiesībām arī būvuzņēmēju grupas dalībnieki uzņemas noteiktas saistības, iespējams, pat attiecībās ar trešām personām, var būt izšķiroša nozīme valsts procesuālajās tiesībās. Tādējādi princips, kas paredz, ka materiālajām tiesībām un pienākumiem, no vienas puses, ir jābūt atbilstošiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, no otras puses, var iegūt nozīmi arī valsts tiesībās.

48. Atbildei uz prejudiciālajiem jautājumiem no Kopienu tiesību aspekta jāpamatojas uz principu, ka Direktīvas mērķis ir īstenot tiesības, kas izriet no direktīvām, kuras paredz materiālo tiesību normas par publiskajiem iepirkumiem.

49. Ja šo principu piemēro pamata prāvā, tad iznākums ir tāds, ka Direktīva tiesiskās aizsardzības līdzekļus nodrošina vienīgi *piedāvājuma iesniedzējiem*, kas šajā gadījumā ir būvuzņēmēju grupa. Tieši pamata prāvā atklājas būvuzņēmēju grupām raksturīgi lietas apstākļi, proti, ka to dalībnieki, ņemot vērā to specializāciju, individuāli nemaz nav spējīgi pilnībā izpildīt iepirkumu. Turklāt ir jāuzsver, ka tiem nemaz nav bijis šāda nodoma.

50. Tātad princips, kas paredz, ka tiesībām un pienākumiem tiek noteikti arī atbilstoši tiesību aizsardzības līdzekļi, drīzāk ir pretrunā ar uzskatu, ka saskaņā ar attiecīgo Direktīvu arī būvuzņēmēju grupas dalībniekiem, kas rīkojas individuāli, tiek atzītas tiesības celt prasību.

51. Tādējādi no Direktīvas noteikumiem izriet vienīgi pašas būvuzņēmēju grupas tiesības celt prasību. No minētā savukārt izriet, ka būvuzņēmēju grupas atsevišķiem dalībniekiem saskaņā ar Kopienu tiesībām nav tiesību individuāli vērsties tiesā *savā vārdā*, lai apstrīdētu lēmumu par iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

52. Līdz ar to atliek vienīgi noskaidrot, vai atsevišķiem būvuzņēmēju grupas dalībniekiem vismaz ir tiesības, rīkojoties individuāli, pieprasīt uzsākt pārskatīšanas procedūru grupas vārdā.

53. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka, piemērojot valsts procesuālās normas, ir jāņem vērā līdzvērtības un efektivitātes princips.

54. Šie Kopienu tiesību principi, kas attiecas uz publisko iepirkumu jomā paredzētajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, ir skaidri nostiprināti Direktīvas 1. pantā. Attiecībā uz efektivitātes principu Direktīvas 1. panta 1. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums nodrošināt, ka līgumslēdzēju iestāžu lēmumus var *efektīvi* un iespējami ātri pārskatīt. Taču no efektivitātes principa izrietošie kritēriji nav uzskatāmi par absolūtiem.

55. Lietā, kas attiecas uz tiesību aizsardzības līdzekļiem publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas jomā, Tiesa uzsvēra, ka, lai "piemērotu efektivitātes principu, [..], katrs gadījums, kurā rodas jautājums par to, vai valsts procesuālā norma nepadara Kopienu tiesību piemērošanu par neiespējamu vai par pārmērīgi sarežģītu, ir jāizanalizē, ņemot vērā minētās normas nozīmi attiecībā uz visu tiesvedību, tās norisi un īpatnībām" [12].

56. Spriedumā lietā *Fritsch, Chiari & Partner* u.c. Tiesa uzsver citu principu:

"Ir jāpiebilst, ka, kaut gan Direktīvas 89/665 1. panta 3. punktā ir skaidri norādīts, ka dalībvalstis var pieņemt noteikumus, saskaņā ar kuriem ikvienai personai, kas ir vai ir bijusi ieinteresēta iegūt tiesības izpildīt konkrētu publisko piegādes vai būvdarbu iepirkumu un kurai ir nodarīts kaitējums vai ir iespējams, ka tiks nodarīts kaitējums varbūtēja pārkāpuma dēļ, tas tomēr nenozīmē, ka dalībvalstīm ir atļauts interpretēt jēdzienu "ieinteresētība iegūt tiesības izpildīt publisko iepirkumu" tādā veidā, ka tiek apdraudēta minētās direktīvas lietderīgā iedarbība [13]."

57. Spriedumā lietā *Grossmann Air Service* Tiesa pat atzina, ka principā ir pieļaujamas tādas valsts normas, kas jēdzienu "ieinteresētība" definē konkrētāk un tādējādi ierobežo tiesības celt prasību:

"Šajos apstākļos minētās direktīvas lietderīgā iedarbība netiek apdraudēta, ja netiek atzīts, ka kāda persona, kura nav piedalījusies iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, ne arī ir izmantojusi iespēju lūgt pārskatīt līgumslēdzējas iestādes lēmumu, kurā ir atspoguļoti konkursa nosacījumi, ir ieinteresēta iegūt konkrēto

12 — 2003. gada 27. februāra spriedums lietā C-327/00 *Santex* (*Recueil*, I-1877. lpp., 56. punkts); skat. 1995. gada 14. decembra spriedumu lietā C-312/93 *Peterbroeck* (*Recueil*, I-4599. lpp., 14. punkts).

13 — 2003. gada 19. jūnija spriedums lietā C-410/01 (*Recueil*, I-6413. lpp., 34. punkts).

iepirkumu un ka tādējādi tai ir tiesības izmantot Direktīvā 89/665 paredzētās pārskatīšanas procedūras [14]."

58. No šīs judikatūras ir jāsecina, ka tikai būvuzņēmēju grupai ir interese, kas ir nepieciešama, lai varētu atzīt tiesības celt prasību, nevis atsevišķam tās dalībniekam.

vienādi procesuāla rakstura priekšnoteikumi un, proti, prasība nodrošināt savu pārstāvību atbilstoši to tiesiskajam statusam. Tāpēc, aplūkojot šo aspektu konkrētāk, runa ir vienīgi par būvuzņēmēju grupas iekšēja lēmuma pieņemšanas procesu, kas tiek prasīts arī no citiem piedāvājuma iesniedzējiem.

3) Vienbalsīguma noteikuma ietekmes novērtējums

59. Vienbalsīguma noteikuma ietekme ir jānovērtē arī, ņemot vērā iepriekš minētos līdzvērtības un efektivitātes principus.

62. Tas vien, ka vienbalsīguma noteikuma piemērošanas rezultātā būvuzņēmēju grupas interešu aizsardzība var kļūt atkarīga no atsevišķa tās dalībnieka rīcības, neizraisa iepriekš minēto principu pārkāpumu. Atsevišķu būvuzņēmēju grupas dalībnieku sadarbība nav uzskatāma par procesuālo tiesību normu īpatnību. Šāda sadarbība tieši pretēji ir nepieciešama pirms piedalīšanās publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā un ilgu laiku pirms piedāvājuma iesniegšanas, it īpaši izveidojot grupu.

60. Tas ir attiecināms arī uz ietekmi, uz ko norāda Komisija, kura apstiprina, ka vienbalsīguma noteikuma piemērošana samazina iespējas iesniegt prasību un ka šis ierobežojums ir uzskatāms par vēl lielāku apgrūtinājumu tāpēc, ka tiesību aizsardzības līdzekļus publisko iepirkumu slēgšanas tiesību piešķiršanas jomā vajag piešķirt ātri.

61. Ne tikai būvuzņēmēju grupām, bet arī citiem piedāvājuma iesniedzējiem ir jāizpilda

63. Piemērojot vienbalsīguma noteikumu, atsevišķu dalībnieku interešu atšķirības var apgrūtināt prasības iesniegšanu, taču jāņem vērā, ka vairākumam dalībnieku dažādos jautājumos, tostarp arī jautājumā par pārskatīšanu, var būt citādas intereses nekā atsevišķiem dalībniekiem.

14 — Iepriekš 5. zemsvītras piezīmē minētais spriedums, 39. punkts.

64. Komisija uzskata, ka vienbalsīguma noteikums mudina būvuzņēmēju grupas uz konkrēta tiesiskā statusa iegūšanu. Šajā sakarā tomēr ir jāpiebilst, ka šim noteikumam būvuzņēmējus drīzāk vajadzētu atturēt no kāda konkrēta tiesiskā statusa iegūšanas.

65. Starp citu, būvuzņēmēju grupām ir jānosaka konkrēts sadarbības veids. Parasti tas notiek, noslēdzot sabiedrības dibināšanas līgumu. Tādā veidā pretēji Komisijas viedoklim nevar uzskatīt, ka ir pārkāpts Direktīvas 93/37 21. pants, jo no tā neizriet pienākums iegūt konkrētu tiesisko statusu. Lēmums par būvuzņēmēju grupas izveidošanu tiek pieņemts apzināti, vienlaicīgi ņemot vērā visas ar to saistītās priekšrocības un trūkumus.

66. Šādas vienošanās priekšmets var būt arī tiesību celt prasību izmantošana. No šāda veida vienošanās izrietošās atsevišķu būvuzņēmēju grupas dalībnieku priekšrocības tomēr nav uzskatāmas par pienākumu iegūt konkrētu tiesisko statusu.

67. Visbeidzot, Komisija apgalvo, ka vienbalsīguma noteikumam ir preventīva ietekme jau tad, kad tiek izveidota būvuzņēmēju grupa, taču tā nav pamanījusi, ka tieši iespējamo problēmu, kas varētu rasties, īstenojot tiesību aizsardzības līdzekļus, apzināšanās ļauj sabiedrības dibināšanas līgumā paredzēt atbilstošus noteikumus. Tajā varētu paredzēt, piemēram, arī viena dalībnieka pārstāvību vai iekļaut normu par vairākuma pārstāvību.

68. Piemērojot vienbalsīguma principu, nav vērojama arī diskriminācija attiecībā uz citiem sabiedrību veidiem, jo arī tiem piedāvājuma iesniedzējiem, kas nav būvuzņēmēju grupas, ir jāievēro tiem piemērojamās materiālās un procesuālās komerctiesību normas. Tas ir attiecināms uz tiesību normām par sabiedrību pārstāvību, ko īsteno to pilnvarotas institūcijas. Būvuzņēmēju grupas pazīmes norāda tikai uz to, ka ikvienam tiesiskajam statusam ir savas īpatnības.

69. No Komisijas vairākkārt minētās lietas izskatīšanas paildzināšanas, kas radusies, piemērojot vienbalsīguma principu, likumdevējs valsts tiesību sistēmās var izvairīties, nosakot, ka vienbalsīguma noteikums ir tikai dispozitīva norma. Šādā gadījumā būtu iespējams panākt dažādus risinājumus, proti, vai nu pieņemt atbilstošus statūtus vai arī attiecīgā gadījumā lēmumus, ko dalībnieki pieņem saskaņā ar piemērojamiem valsts komerctiesību noteikumiem.

70. Šajā lietā vairākkārtīgi ir norādīts uz iespēju paredzēt gan vairākuma, gan arī viena dalībnieka pārstāvību, piemēram, izsniedzot "pilnvaru", kā tas ir paredzēts valsts tiesību normās, kas ir piemērojamas pamata prāvā.

71. Plašākas iespējas izmantot efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus, ko cenšas nodrošināt Kopienu likumdevējs, tiktu apdraudētas, ja, piemēram, valsts tiesiskajā regulējumā būtu paredzētas tādas pārstāvības normas, kas galu galā radītu šķēršļus ārvalstu būvuzņēmēju grupām vai ko faktiski nebūtu iespējams izpildīt.

72. Tas, ka dažās dalībvalstīs arī atsevišķiem būvuzņēmēju grupas dalībniekiem ir iespēja iesniegt prasību, neko nemaina tajā apstāklī, ka Direktīva to nenosaka. Pats par sevi saprotams, ka dalībvalstis principā var izvirzīt prasības, kas ir stingrākas nekā Direktīvās noteiktās minimālās prasības [15]. Taču tādā gadījumā rodas jautājums, vai šāds labvēlīgs valsts tiesiskais regulējums, kas piedāvājumu iesniedzējiem rada priekšrocības, nav pretrunā ar Kopienu tiesībām. Taču šis jautājums nav šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets.

73. Visbeidzot, dalībvalstu pienākums arī atsevišķiem būvuzņēmēju grupas dalībniekiem atzīt tiesības celt prasību ir pretrunā ar to, ka vajag aizsargāt arī pārējo dalībnieku tiesības.

74. Ja atsevišķiem būvuzņēmēju grupas dalībniekiem tiktu atzītas tiesības celt prasību, tad, piemēram, pat dalībnieku vairākums pret savu gribu būtu spiests piedalīties pārskatīšanas procedūrā un — pozitīva iznākuma gadījumā — jaunā publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā (vai agrākajā procedūrā, kura ir atsākta), kurā viņi, iespējams, nemaz vairs nav ieinteresēti, jo, piemēram, pa šo laiku ir noslēguši citus līgumus.

75. Tas, vai Kopienu tiesības tieši pretēji nepieļauj atsevišķam būvuzņēmēju grupas dalībniekam atzīt tiesības celt prasību, šīs tiesvedības ietvaros nav jānoskaidro. Šīs tiesvedības mērķis ir noskaidrot tikai to, vai Kopienu tiesības aizliedz tādas speciālas valsts tiesību normas, kas nosaka aizliegumu, vai, citiem vārdiem sakot, ļauj ierobežot tiesības celt prasību, nosakot, ka šādas tiesības var izmantot tikai kopīgi visi būvuzņēmēju grupas dalībnieki.

76. Kopienu tiesības tātad principā nenoteic, ka dalībvalstīm ir pienākums atsevišķiem konsorcija dalībniekiem atzīt tiesības celt prasību savā vārdā. Kopienu tiesībās nav arī noteikts, ka atsevišķiem dalībniekiem ir jābūt

15 — 2003. gada 19. jūnija spriedums lietā C-315/01 *GAT* (*Recueil*, I-6351. lpp., 45. punkts).

tiesībām iesniegt prasību būvuzņēmēju grupas vārdā. Katrā ziņā šāda veida prasība nepastāv attiecībā uz tām dalībvalstīm, kurās šāda norma nav imperatīva, jo būvuzņēmēju grupas, proti, to dalībnieki, var atkāpties no šīs normas, piemēram, jau pieņemot statūtus vai vēlāk pieņemot attiecīgus lēmumus.

77. Tādējādi uz pirmo un trešo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild tā, ka Direktīvas 89/665 1. pants ir interpretējams tādā veidā, ka tas neaizliedz tādas valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām tāda konsorcija dalībnieki, kam nav juridiskas personas statusa un kas ir piedalījies publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, bet kam minētais iepirkums nav piešķirts, tikai visi kopā kā konsorcija locekļi vai paši savā vārdā var celt prasību, lai apstrīdētu lēmumu par minētā [iepirkuma līguma slēgšanas tiesību] piešķiršanu, un saskaņā ar kurām atsevišķs šāda konsorcija dalībnieks ne kā konsorcija loceklis, ne savā vārdā nevar iesniegt prasību pret lēmumu par iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Tas ir spēkā ar nosacījumu, ka šī valsts tiesību norma nepadara Kopienu tiesību piemērošanu par neiespējamu vai par pārmērīgi grūtu. Šāda situācija rodas, ja valsts tiesību akti būvuzņēmēju grupas dalībniekiem dod iespēju atkāpties no to normām, panākot atšķirīgus risinājumus.

C — Par otro prejudiciālo jautājumu

78. Otrais prejudiciālais jautājums attiecas uz tiesībām celt prasību saistībā ar konkrētu gadījumu un, proti, kad būvuzņēmēju grupas dalībnieki prasību ir iesnieguši visi kopīgi, bet viena tās dalībnieka prasība nav pieņemama.

79. Tādējādi rodas jautājums par to, vai saskaņā ar Kopienu tiesībām valsts tiesībās iekļauts vienbalsīguma noteikums ir jāvērtē atšķirīgi atkarībā no iemesla, kura dēļ nepastāv vienbalsīgums.

80. Gan Komisija, gan *FOREM* uzskata, ka atbilde noteikti ir negatīva.

81. Kā pamatoti ir uzsvērusi Austrijas Republika, uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ņemot vērā līdzvērtīguma un efektivitātes principu vai, kā iepriekš ir uzsvērts, pamatojoties uz Direktīvas 1. pantā skaidri noteikto iespējami ātras un efektīvas tiesību aizsardzības līdzekļu īstenošanas principu.

82. Šie tiesību principi konkrētos lietas apstākļos vai ar dažām valsts tiesību normām varētu tikt pārkāpti. Šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā runa ir par to, cik lielā mērā šie abi principi ierobežo sekas, kas var rasties, vienbalsīguma noteikumu piemērojot tādos faktiskajos apstākļos, kādi pastāv pamata prāvā.

83. Spriedumā lietā *Santex* [16] pretstatā spriedumam lietā *Universale Bau* u.c. [17] nepārprotami ir norādīts, ka, izvērtējot kādas valsts procesuālās normas tiesiskumu saistībā ar abiem principiem, ir jāņem vērā arī konkrēti lietas apstākļi. Tādas valsts tiesību normas pretrunu ar Kopienu tiesībām, kas pirmajā acumirklī, šķiet, atbilst Kopienu tiesību prasībām, var pamanīt tikai atsevišķos gadījumos.

84. Prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā, kas uzsākta saskaņā ar EKL 234. pantu, Tiesai tomēr vajadzētu atbildēt tikai uz uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem. Tādējādi nevajadzētu pievērsties gadījumiem, kas nav saistīti ar pamata prāvu, ne arī tos tiesiski izvērtēt no Kopienu tiesību viedokļa.

85. Valsts tiesību norma, par kuru ir runa pamata prāvā un kura paredz, ka ir jāievēro noteikumi, kas reglamentē iekšēju lēmumu pieņemšanas procesu situācijā, kāda pastāv pamata prāvā, nav pretrunā iespējami ātras un efektīvas tiesību aizsardzības līdzekļu īstenošanas principam.

86. Uz otro prejudiciālo jautājumu tādējādi ir jāatbild tā, ka atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu nav citāda gadījumā, ja konsorcija dalībnieki prasību ir iesnieguši visi kopīgi, bet viena no tā dalībniekiem iesniegtā prasība nav pieņemama.

16 — Iepriekš 12. zemsvītras piezīmē minētais spriedums.

17 — Tiesas 2002. gada 12. decembra spriedums lietā C-470/99 (*Recueil*, I-11617. lpp.).

V — Secinājumi

87. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, Tiesai tiek ierosināts uz prejudiciālajiem jautājumiem sniegt šādas atbildes:

"1) Padomes 1989. gada 21. decembra direktīvas 89/665/EEK par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas [pārskatīšanas] procedūru piemērošanu, piešķirot [tiesības noslēgt] piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām [publiskos piegādes un būvdarbu līgumus], 1. pants ir jāinterpretē tādā veidā, ka tas neaizliedz valsts tiesību aktus, saskaņā ar kuriem

— tāda konsorcija dalībnieki, kam nav juridiskas personas statusa un kas ir piedalījies publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, bet kam tiesības noslēgt minēto iepirkuma līgumu nav piešķirtas, tikai visi kopā kā konsorcija locekļi vai paši savā vārdā var celt prasību, lai apstrīdētu lēmumu par minētā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu;

— atsevišķs šī konsorcija dalībnieks ne kā konsorcija loceklis, ne savā vārdā nevar iesniegt prasību pret lēmumu par iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu. Tas ir spēkā ar nosacījumu, ka šī valsts tiesību norma nepadara Kopienu tiesību piemērošanu par neiespējamu vai par pārmērīgi grūtu.

2) Atbilde uz pirmo jautājumu nav citāda gadījumā, ja konsorcija dalībnieki prasību ir iesnieguši visi kopīgi, bet viena no tās dalībniekiem iesniegtā prasība nav pieņemama."